

ОШ “ДАНИЛО КИШ”
БЕОГРАД

ПРОГРАМ

**ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД
НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА
И ЗАНЕМАРИВАЊА У
ШКОЛИ**

Садржај:

1. Значење појма насиље, злостављање и занемаривање
2. Облици насиља
3. Подела најчешћих облика насиља
4. Задаци школе и основни принципи рада
5. Циљеви програма
6. Задаци
7. Тим за заштиту деце од насиља
8. Редослед поступања и реаговања у случају појаве насиља
9. Унутрашња заштитна мрежа
10. Евиденција и документација
11. Евиденција насилног понашања
12. Обрасци за појачан васпитни рад

На основу међународног документа *Конвенције права детета* и докумената које је усвојила Влада Републике Србије (*Национални план акције за децу и Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања*), **Посебног протокола** за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно – васпитним установама, **Приручника** за примену посебног протокола за заштиту деце и ученика, на основу **Правилника** о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (“Сл. гласник РС”, бр. 30/2010), члана 103. **Закона** о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС”, бр. 72/2009), ОШ “Данило Киш” (у даљем текст Школа) на седници Тима за заштиту ученика од насиља одржаној 05.05.2015. године доноси:

ПРОГРАМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНЕМАРИВАЊА У ШКОЛИ

у даљем тексту Програм који прецизира улоге и одговорности свих субјеката укључених у живот и рад Школе. Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Одређена је подела одговорности и улоге током протокла поступања. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

I ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМА НАСИЉЕ, ЗЛОСТАВЉАЊЕ И ЗАНЕМАРИВАЊЕ

Насиље је сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства деце / ученика.

Злостављање или злоупотреба детета обухвата све врсте физичког и / или емоционалног злостављања, сексуалну злоупотребу, занемаривање или немаран поступак, као и комерцијалну или другу експлоатацију, што доводи до стварног или потенцијалног нарушавања дететовог здравља, његовог развоја или достојанства у оквиру односа који укључује одговорност, поверење или моћ.

У даљем тексту под насиљем се подразумева и злостављање и занемаривање.

II ОБЛИЦИ НАСИЉА

Насиље може имати следеће облике:

- Физичко
- Емоционално / психичко
- Социјално
- Сексуално насиље и злоупотреба деце
- Насиље злоупотребом информационих технологија

III ПОДЕЛА НАЈЧЕШЋИХ ОБЛИКА НАСИЉА

У табели су приказани нивои и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости и последица које оставља насиље, поједини облици насиља се појављују на више различитих нивоа.

1. ПРВИ НИВО

Ове облике насиља решава самостално наставник / одељенски старешина у оквиру саветодавно - васпитног рада са децом – појединцима, групом или одељењем.

Физичко насиље	Емоционално психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба деце	Насиље злоупотребом информационих технологија
ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари,...	исмејавање, омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, “прозивање”	добацивање, подсмевање, игнорисање, искључивање из групе или фаворизовање на основу социјалног статуса, верске припадности, насилно дисциплиновање, ширење гласина	добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално додиривање, гестикалација	Узнемиравајуће “зивкање”, слање узнемиравајућих порука СМС – ом, ММС – ом, путем веб сајта

2. ДРУГИ НИВО

У решавање ових облика насиља наставник / одељенски старешина укључује Тим за заштиту од насиља.

Физичко насиље	Емоционално психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба деце	Насиље злоупотребом информационих технологија
шамарање, ударање, гажење, цепање одела, “шутке”, затварање, пљување,	Уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, одбацивање,	сплеткарење, игнорисање, неукључивање, неприхватање, манипулисање, експлоатација, национализам,...	сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење, ...	огласи, клипови, блогови, злоупотреба форума четовања, снимање камером појединца против њихове воље, снимање камером насилних сцена,

отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу,...	манипулисање,...			дистрибуирање снимака и слика
--	------------------	--	--	-------------------------------

3. ТРЕЋИ НИВО

Ако ученици трпе или чине неки од следећих облика насиља обавезно је укључивање других институција, тј. активирање спољашње заштитне мреже.

Физичко насиље	Емоционално / психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба деце	Насиље злоупотребом информационих технологија
туча, дављење, бацање, узроковање опекотина, ускраћивање сна и хране, излагање ниским температурама, напад оружјем,..	заstraшивање, уцењивање, рекетирање, ограничавање кретања, навођење на коришћење психоактивних супстанци, укључивање у секте, занемаривање,...	претње, изолација, одбацивање, терор групе над појединцем / групом, дискриминација, организовање затворених група (кланова), национализам,...	завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест,...	снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечја порнографија

IV ЗАДАЦИ ШКОЛЕ И ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ РАДА

У школи ћемо креирати климу у којој се:

- учи, развија, негује и подстиче култура понашања и уважавања личности;
- не толерише насиље;
- не ћути у вези са насиљем;
- развија одговорност;
- реагује на сазнања о насиљу.

Интерес детета / ученика је примаран у односу на интерес свих одраслих који раде у школи или учествују у раду школе.

У раду са ученицима је неопходно обезбедити поверљивости података и заштиту права на приватност детета и ученика.

Омогућићемо деци / ученицима да учествује у свим фазама процеса заштите кроз благовремена и континуирана обавештења на начин који одговара њиховом узрасту и разумевању ситуације и кроз могућност да изразе своје мишљење.

Протокол се односи на све ученике у школи без обзира на пол, узраст, породични статус, етничко порекло, и било које друге социјалне и индивидуалне карактеристике (боју коже, језик, вероисповест, националност, способности и специфичности детета).

V ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ је унапређење квалитета живота ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад ученика;
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у школи.

Специфични циљеви:

- спровођење и неговање климе прихватања, толеранције и уважавања;
- укључивање свих интересних група (ученици, наставници, стручни сарадници,

административно и помоћно особље, директор, родитељи, старатељи, локална заједница) у доношење и развијање програма превенције;

- подизање нивоа свести свих укључених у живот и рад установе за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- дефинисање процедура и поступака за заштиту од насиља и реаговања у ситуацијама насиља;
- информисање свих укључених у живот и рад установе о процедурама и поступцима за заштиту од насиља и реаговање у ситуацијама насиља.

VI ЗАДАЦИ

Задаци у области превенције:

- упознавање са правном регулативом - Општим и Посебним протоколом;
- израда Програма за заштиту деце / ученика од насиља;
- дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака;
- развијање и поштовање богатства различитости и културе поашања у оквиру васпитно - образовних активности;
- организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта;
- организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце / ученика од насиља;
- дефинисање правила понашања и последица кршења правила;
- развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља;
- умрежавање свих кључних носилаца превенције насиља (Савет родитеља, Школски одбор, Ученички парламент, Наставничко веће).

Задаци у области интервенције:

- усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља;

- сарадња са релевантним службама;
- континуирано евидентирање случајева насиља;
- праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере;
- подршка деци која трпе насиље;
- рад са децом која врше насиље;
- оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање;
- саветодавни рад са родитељима.

VII ТИМ ЗА ЗАШТИТУ ДЕЦЕ ОД НАСИЉА

Чланови Тима су:

1. Диана Чумић, наставник разредне наставе
2. Маја Николић, наставник разредне наставе
3. Анђелка Мирковић, наставник математике
4. Иван Пузовић, наставник физичког васпитања
5. Ивана Рајковић, педагог
6. Данијела Чоловић, директор

Задаци чланова Тима су да:

- учествују у обуци за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- информишу и пруже основну обуку за све запослене у школи о превенцији, препознавању и реаговању на насиље;
- координирају израду и реализацију Програма заштите ученика (превентивне активности);
- организују упознавање родитеља и ученика са Програмом о заштити ученика;
- организују консултације у установи и процењују нивое ризика за безбедност ученика;
- прате и процењују ефекте предузетих мера;
- сарађују са релевантним установама;

- организују евидентирање појава насиља;
- прикупљају документацију;
- извештавају стручна тела и органе управљања.

VIII РЕДОСЛЕД ПОСТУПАЊА И РЕАГОВАЊА У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НАСИЉА

У случају сазнања да је дошло до насиља, а након заустављања насиља и смиривања учесника у насилној ситуацији, редослед поступања у Основној школи „Данило Киш“ је следећи:

1. Прикупљање информација од учесника и сведока насилне ситуације:
  - разговор одељенског старешине са учеником
  - разговор педагога са учеником
2. Евидентирање насилне ситуације (књига дежурства и евиденциони лист)
3. Консултације у установи у циљу утврђивања нивоа насиља и даљим корацима
  - разговор одељенског старешине и педагога
  - обавештавање Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
4. Информисање родитеља
  - разговор одељенског старешине, односно, педагога са родитељима
5. *Информисање надлежних служби по потреби (МУП, центар за социјални рад)*
6. Договор о заштитним мерама ученика (одељенски старешина, педагог, родитељ)
7. Покретање појачаног васпитног рада
  - упућивање писменог захтева директору школе за покретање појачаног васпитног рада;
  - доношење решења од стране директора школе о покретању појачаног васпитног рада;
  - обавештавање родитеља да је донета одлука о покретању појачаног васпитног рада и упућивање позива у циљу израде плана појачаног васпитног рада (одељенски старешина);

- израда плана појачаног васпитног рада.

8. Праћење ефеката предузетих мера

IX УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе.

Улоге и одговорности запослених и ученика у школи:

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК:

- Дежура у складу са распоредом;
- Уочава и пријављује случај;
- Покреће процес заштите детета – реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија;
- Обавештава одељенског старешину о случају;
- Евидентира случај у књигу дежурства;
- Сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

ОДЕЉЕНСКИ СТАРЕШИНА:

- Уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- Учествује у процесу заштите деце;
- Разговара са учесницима насиља;
- Информише родитеље и сарађује са њима;
- По потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља;
- Прати ефекте предузетих мера;
- Евидентира случај и води документацију;
- По потреби, комуницира са релевантним установама.

ТИМ:

- Уочава случајеве насилног понашања;
- Покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- Обавештава одељенског старешину и сарађује са њим;
- По потреби, разговара са родитељима;
- Пружа помоћ и подршку деци / ученицима, наставницима;
- Разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
- Обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- По потреби, сарађује са другим установама;

- Евидентира случај.

ПОМОЋНО – ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ:

- Дежура по распореду;
- Прекида насиље;
- Уочава и пријављује случајеве насилног понашања.

УЧЕНИЦИ, ДЕЦА:

- Уочавају случајеве насилног понашања;
- Траже помоћ одраслих;
- Пријављују одељенском старешини;
- За теже случаје консултују чланове школског Тима;
- Учествоју у мерама заштите.

Х ЕВИДЕНЦИЈА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Евиденцију води:

1. Одељенски старешина, наставник
2. Тим – уколико се укључи у интеграцију
3. Стручна служба

У обрасце се уписује шта се догодило, ко су учесници, како је пријављено насиље, последице, исходи предузетих корака, како су укључени родитељи, стручна служба итд.

Разредни старешина, стручна служба **у обавези су да воде евиденцију** о појавама насиља. Одељенске старешине бележе различита запажања о понашању деце, коментаре друге деце, родитеља, колега. Ове белешке се периодично анализирају на нивоу Тима, одељенског и наставничког већа и др.

Тим за заштиту деце и ученика од насиља води евиденцију о случајевима насиља који захтевају њихово укључивање.

Документација се чува на сигурном месту, како би се обезбедила поверљивост података.

XI ЕВИДЕНЦИЈА НАСИЛНОГ ПОНАШАЊА

Датум настанка насилне ситуације: _____

МЕСТО:	ВРЕМЕ:	НАЧИН ОТКРИВАЊА:
- у дворишту школе - у ходнику - у тоалету - у учионици - на путу до / од школе	- пре доласка у школу - по доласку у школу - на часу: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. - на одмору - у току активности - у току слободног времена	- личним увидом - дојавом посматрача - дојавом родитеља - посредно (телеф. пријава) - уочавањем знакова - дојавом особе која је доживела насиље - од _____

УЧЕСНИЦИ НАСИЛНЕ СИТУАЦИЈЕ

ОСОБА КОЈА ВРШИ НАСИЉЕ (подвући)	ОСОБА КОЈА ТРПИ НАСИЉЕ (подвући)
Ученик: М / Ж разред: Група: хомогеног узраста хетерогеног узраста истополна хетерополна Одрасли: учитељ предметни наставник одељенски наставник дежурни наставник техничко особље административно особље стручни сарадник директор родитељ (сопствени / туђи)	Ученик: М / Ж разред: Група: хомогеног узраста хетерогеног узраста истополна хетерополна Одрасли: учитељ предметни наставник одељенски наставник дежурни наставник техничко особље административно особље стручни сарадник директор родитељ (сопствени / туђи)

Насилна ситуација се:

– дешава први пут

- понавља више пута

Кратак опис насилне ситуације: _____

Врста интервенције: _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Предложене мере заштите и начин праћења спровођења предузетих мера: _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Вредновање и процена ефикасности предузетих мера: _____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

Датум пријаве насилне ситуације: _____

Подносилац пријаве: _____

2. РЕШЕЊЕ О ПОЈАЧАНОМ ВАСПИТНОМ РАДУ

ОШ “ДАНИЛО КИШ”

На основу члана 113. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС“ 72/09, 52/11 и 55/13) и члана 10. Правилника о васпитно дисциплинској и материјалној одговорности ученика дел. бр. .... од ..... доносим

РЕШЕЊЕ

О ПОЈАЧАНОМ ВАСПИТНОМ РАДУ

Име и презиме ученика: _____

Разред и одељење: _____

Појачан васпитни рад обављаће:

- Одељењски старешина
- Педагог
- Психолог
- Тим:

Руководилац: _____

Чланови: _____

_____

- Социјалне установе
- Здравствене установе

Напомена:

Извештај о појачаном васпитном раду доставити у року од 30 дана, директору школе и стручној служби.

Датум:

_____

Директор школе:

_____

3. ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИКОМ

ОШ “ДАНИЛО КИШ”

ОБРАЗАЦ ПОЈАЧАН ВАСПИТНИ РАД СА УЧЕНИКОМ

Име и презиме ученика	
Датум рођења	
Адреса и телефон	
Разред и одељење	

1. Ученик живи са:

а) оба родитеља   б) мајком   в) оцем   г) старатељем   д) _____

2. Успех ученика: _____

3. Владање ученика: _____

4. Ученик похађа наставу по:

а) редовном   б) прилагођеном   в) измењеном програму

5. Ученик тренутно има _____ оправданих изостанака и _____ неоправданих изостанака

6. Опис проблема, тешкоће:

---

7. Опис мера, активности које су предузете у раду са учеником/цом (таксативно навести све предузете мере, начин и време, као и ресурсе који су коришћени):

---

4. ПРОФИЛ УЧЕНИКА

ОШ “ДАНИЛО КИШ”

ПРОФИЛ УЧЕНИКА _____

ЦИЉ:

утврђивање разлога неприхватљивог понашања, сложених облика поремећаја у понашању и/или високоризичних понашања ученика, предузимање благовремених и адекватних мера за превенцију истих – постизање просоцијалног понашања. Међусобном сардњом између родитеља, наставника и ученика довести до промене ставова, интересовања, вештина и навика, у најбољем интересу ученика и спречавању неприхватљивих облика понашања.

ЈАКЕ СТРАНЕ УЧЕНИКА ПО ОБЛАСТИМА (навести од кога су и на који начин прикупљени подаци за сваку област):

ШКОЛСКО ПОСТИГНУЋЕ, ИНТЕРЕСОВАЊА, МОТИВАЦИЈА, СТАВ ПРЕМА ШКОЛИ, СЛОБОДНО ВРЕМЕ УЧЕНИКА

СОЦИЈАЛНЕ ВЕШТИНЕ (однос са вршњацима, одраслима, поштовање правила понашања)

ПОРОДИЧНО ОКРУЖЕЊЕ(подршка породице, ставови родитеља, сарадња са родитељима)

ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПОДАЦИ

ПРОБЛЕМИ на којима ће радити:

- понашање
- учење
- однос са вршњацима
- однос према наставницима
- редовност похађања наставе
- сметње и тешкоће у развоју
- породични проблеми
- _____

5. ПЛАН АКТИВНОСТИ

ПЛАН АКТИВНОСТИ

ДАТУМ: _____

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ УЧЕНИКА: _____

ОДЕЉЕЊЕ: _____

ДОДАТНА ПОДРШКА: _____

РЕАЛИЗАТОР	АКТИВНОСТ	ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НАЧИН ПРАЋЕЊА
Одељенска заједница			
Одељенски старешина			
Педагог			
Тим за заштиту од насиља			
Родитељи /старатељи			

РОК ЗА ЕВАЛУАЦИЈУ ПЛАНА АКТИВНОСТИ: _____

ЕВАЛУАЦИЈА ПЛАНА АКТИВНОСТИ

РЕАЛИЗАТОР	АКТИВНОСТ	ДАТУМ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	ДОКАЗИ О РАДУ
Одељенска заједница			
Одељенски старешина			
Педагог			
Тим за заштиту од насиља			
Родитељи /старатељи			

Појачан васпитни рад Тима за заштиту деце од насиља

датум/време активности	опис активности

Разговор/рад са родитељима/старатељима

датум разговора	разговор , обавио/обавили	опис

укључене институције

Предложене васпитно-дисциплинска мера

предложена мера	орган који је предложио меру	родитељ обавештен о предложеној мери
		да не

Усвојене васпитно-дисциплинска мера

мера	датум доношења мере	орган који је усвојио меру

Процена ефеката појачаног васпитног рада:

одељењски старешина

У Београду,

дана 05.05.2015. године

Данијела Чоловић, дир. школе
